

Jag hade varit tillfrågad om detta ämne vid ett sammanträde i riksdagen den 17 maj 1898. Då jag då hade varit tillfrågad om detta ämne vid ett sammanträde i riksdagen den 17 maj 1898. Då jag då hade varit tillfrågad om detta ämne vid ett sammanträde i riksdagen den 17 maj 1898.

N:o 12.

Af herr **S. J. Kardell**, *angående tillägg till § 31 i lagen om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige den 1 juli 1898.*

Det är ett faktum, att, åtminstone i vissa trakter af Jemtlands län, den renegande lappbefolkningen hastigt minskas. Jag har sålunda af lappfogden i nämnda län hört uppgifvas, att i Offerdals lappby finnas allenast tre renegande lappar, af hvilken ingen enda genom födseln tillhör detta samhälle, att liknande förhållanden råda i Föllinge och Idre. År 1898 uppgick hela lappbefolkningen i Jemtlands län till 865 personer, fördelade i följande kategorier:

1) Renskötande lappar med barn och tjenare	316 personer
2) Lappar, som slagit sig ned såsom nybyggare i fjellen, men äfven egna sig åt renskötsel.	22 »
3) Nybyggarelappar med barn och tjenare, bosatta i fjellen	135 »
4) I fjellen sig uppehållande lappar, som lefva af fiske, tillfälligt arbete och dylikt.	77 »
5) Nere på bygden sig uppehållande lappar	237 »
6) Lappar, som åtnjuta stadigvarande fattigunderstöd af staten.	35 »
7) Lappar, som vistas i Norge	43 »

Summa 865 personer.

Orsakerna till renskötselns tillbakagång äro tvifvelsutan flera. Redan den allt lifligare beröringen med den bofasta befolkningen och de unga lapparnes utbildning i missionsskolorna alstra benägenhet att öfvergifva nomadlivet och leda till försumlighet i renskötseln. Andra orsaker torde vara: ogynsamma vintrar, ökning i vargarnes antal och kanske äfven den minskade tillgången på renmossa.

De lappar, som sålunda upphört med renskötsel, måste naturligtvis egna sig åt andra näringsfång. Närmast till hands ligger det för dem att slå sig ned på lämpliga ställen i fjellen för att der lefva af vanlig boskapskötsel och fiske, om fiskevatten finnes i närheten. Det är klart, att boskapskötseln dervid måste vara hufvudsak, om de vilja komma till välstånd. — Ett icke så ringa antal lappar har, såsom redan sagdt är, också tillgripit denna utväg.

Men nu är att märka en betänklig omständighet: en lapp har — strängt taget — ingen laglig rätt att på detta sätt blifva bofast i fjellen. Lapparne hafva inom Jemtlands län näppeligen någonsin haft någon sådan rätt. Der gälde förut Konungens befallningshafvandes på äldre förhållanden grundade bref af den 24 juli 1879, som endast medgaf lapparne rätt till renboskapskötsel inom fjellen.

Förhållandenas magt är emellertid i längden starkare än bref och författningar, hvadan på senare tider flera lappar, som förlorat sina renar, med tyst medgifvande slagit sig ned i fjellen som nybyggare. Deras besittningsrätt är naturligtvis i hög grad prekär och så osäker, att den för lappen omöjliggör vidtagande af mera omfattande anordningar, afsedda att förbättra hans ställning i de nya förhållandena. Han kan endast uppföra den mest primitiva bostad, företaga blott obetydliga odlingar m. m.

Den på renbetesmark boende, icke nomadiserande lappens ställning har icke förbättrats genom den nya lagen af den 1 juli 1898. Han kan fortfarande intet ögonblick vara säker på att icke blifva vräkt från sin innehafvande lägenhet.

Man kan icke undra på om, då så är, mången icke renegande lapp föredrager att begifva sig ner åt landet och öka de der varande proletärernas antal.

Då nu en möjlighet finnes att med begagnande af de resurser, som renbetesmarkerna erbjuda, skydda lapparne mot detta öde, så synes det mig, som om det vore lagstiftarens pligt att härvid ingripa. Lämpligast torde vara att medgifva lapp, som det önskar, rätt att, med tillstånd af vederbörande lappby samt efter pröfning af Konungens befallningshafvande,

slå sig ned såsom nybyggare för en tid af högst 20 år på område, som honom af Konungens befallningshafvande anvisas. En sådan tjuguarig besittningsrätt och den större trygghet, som den skulle medföra, skulle göra det möjligt för lappen att inrätta sig fullkomligt på nybyggarevis samt att med tiden fullständigt uppgå i den bofasta befolkningen. Han skulle äfven med mycken sannolikhet kunna räkna på att också i framtiden få behålla sålunda upplåten jord, då antagligen en tjugu år härefter ingen enda renskötande lapp finnes kvar i åtskilliga lappbyar.

På de senare åren ha flera lappar hos Konungens befallningshafvande i Jemtlands län gjort ansökning om upplåtelse af jord på sådana trakter i renbetesmarkerna, som icke passa för renskötsel, men Konungens befallningshafvande har ej kunnat göra något vid saken. De bosättningar af lappar, som der faktiskt förekomma, ha sålunda icke något lagligt berättigande.

Att vederbörande lappbys tillstånd bör vara ett vilkor för upptagande af ifrågavarande slags nybyggen, är sjelfklart och torde ej tarfva vidare bevisföring.

Gifvet torde äfven vara, att Konungens befallningshafvande bör i hvarje särskildt fall pröfva i dylik fråga gjorda ansökningar samt anvisa lämplig mark. Lappen, hvilken saknar hvarje erfarenhet som landtman, väljer, hänvisad uteslutande till sitt eget omdöme, icke alltid, om ens i regel, sådana platser som äro lämpliga. Valet bestämmes ofta af biomständigheter, såsom närheten till ett fiskevatten, till renskötande lappars stamhall eller annat; och med ett sådant misslyckadt val är ofta hela bosättingens syfte förfeladt.

Med hänseende till det sagda och för att åtminstone i någon mån söka afvända från lappbefolkningen det sorgliga öde, som i annat fall synes oundvikligt förestå densamma, åtminstone inom Jemtlands län, vågar jag härmed vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte för sin del besluta tillfogandet till § 31 i renbeteslagen af den 1 juli 1898 af ett moment, så lydande:

Konungens befallningshafvande eger att på till renbete upplåtet område, efter vederbörande lappbys hörande och samtycke, anvisa åt lapp, som anmäler sig

vilja drifva boskapsskötsel i allmänhet, jord till brukande med högst tjuguarig besittningsrätt. Om vilkoren för sådan upplåtelse och de förmåner, som åtfölja den samma, förordnar Konungen.

Stockholm den 19 januari 1899.

S. J. Kardell.
